

Knack

Date: 19-08-2020

Page: 87

Periodicity: Weekly

Journalist: Jan Braet

Circulation: 102471

Audience: 474081

Size: 438 cm²**CULTUUR****ARTROZE**

Door Jan Braet

Jan Braet kijkt naar kunst en het leven, in bloei en verval, zoals de rozen. Deze week de expo **The Magician & The Surgeon** van Ana Torfs in Bozar, Brussel.

Kleine kinderen maken weinig verschil tussen lucht, adem of wind. De Zwitserse ontwikkelingsfilosoof Jean Piaget stelde dat in 1927 wetenschappelijk vast nadat hij een aantal onder hen had ondervraagd. Met hun antwoorden, zonder de vragen, stelde multimediakunstenaar Ana Torfs (°1963) de filmische installatie *When You Whistle, It Makes Air Come Out* samen. In hoofdletters op lichtgevende glaspanelen verschijnen uitspraken op het scherm als: 'Wanneer je je mond opent om de wind buiten te laten', of 'We hebben adem in onze lichamen en hij blaast.' De teksten worden begeleid door het geluid van een regelmatige ademhaling, soms overgaand in licht gefluit, maar met een beetje verbeelding zou het ook de wind kunnen zijn.

Op de keerzijde van het vrijstaande scherm loopt een andere film, die een interpretatie zou kunnen zijn van een ontbrekende vraag achter volgend kinderantwoord *'The Shadow Is Black and in The Darkness It Can't Show.'* In een donkere ruimte knielt een moeilijk zichtbare man in zwarte kledij neer bij een hel belichte vrouwenfiguur in het blauw. Kennelijk probeert hij haar leven in te blazen. Wanneer hij erin slaagt om haar op te vouwen in een doos, wordt het duidelijk dat het om een pop gaat. Als theater en film ooit ontstaan zijn uit de kinderlijke verbeelding, dan doet Ana Torfs haar best om daar dicht bij aan te sluiten, ook formeel, aangezien ze teruggrijpt naar de stop-motietechniek, het frame voor frame opnemen van beelden zoals bij animatiefilms gebeurt. Stilaan toch ga je beseffen dat de vraagstukken die ze opdist raken aan het wezen van de menselijke existentie. De kunstenaar die zij is, lijkt – net als de kinderen en de gekken – onschuldig poëtische antwoorden te prefereren, en ze doet daarbij denken aan het absurde theater van Samuel Beckett.

In de invloedssfeer van Beckett komen, betekent ook de poorten van de hel openen. In de hd-projectie *Sideshow* laat Torfs in stop-motion een plejade gemaskerde figuren voor het

De kunstenaar lijkt, net als de kinderen en de gekken, onschuldig poëtische antwoorden te prefereren.

© Ana Torfs

↑
SIDESHOW:
Langzame bewegingen ontleend aan butoh, of de 'dans van de sombere ziel'.

voetlicht treden. Ze lijken opgeroepen voor een audities van figuranten die de pauzes in een cabaretavond moeten opvullen. In alle stille beelden ze ieder een gekostumeerd personage uit: een schuchtere zielenpoot of een aansteller, een illusionist, een dief of een clown, een verleidster of een helleveeg. Maar er schort iets aan hun optreden. Sommigen schieten in een kramp, anderen brengen misschien wel radeloos hun handen naar het hoofd, of weten zich geen houding te geven. Ana Torfs ontleende hun langzame, wiegende bewegingen aan de Japanse *butoh*-dans, de 'dans van de sombere ziel', ook wel de 'dance of death and disease' genoemd, ontstaan in de jaren vijftig in het zog van de atoombombardementen op Hiroshima en Nagasaki.

Zo is de toon gezet voor de laatste installatie van de tentoonstelling. Op de vloer ligt een dik tapijt, geweven uit zwarte, witte en grijze wol. Het ziet er een beetje uit als de marmeren dekplaat van een graf-tombe. *Echo's Bones/Were Turned to Stone*, zo staat erin gegraveerd. Echo? De bergnymph die door de Griekse oppergodin veroordeeld werd om voor eeuwig en altijd andermans woorden na te kakelen. Via de hoofdtelefoon debiteert de Echo van Ana Torfs haar eindeloze litanie vanuit het graf. Na elke langgerekte zucht geeft ze op fluistertoon een klinische beschrijving van een lichaamsfunctie, gevolgd door de vermelding van het tragische lot van een kunstenaar. Een van hen is de danseres Lucia Joyce, die de eerste tekenen van waanzin vertoonde na de breuk met haar geliefde. Dat was Samuel Beckett, die zelf slechts een toneelstuk van 40 seconden nodig had (*Breath*) om de tragiek van het leven samen te vatten als de stilte tussen twee zuchten. ●

Tot 1 december